

การประเมินหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*

วัญญู นววิเศษ¹

สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์² ปานเพชร ร่มไทร³ วิโรจน์ ชมภู⁴

(วันที่รับบทความ: 5 ตุลาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 3 พฤศจิกายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2564 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบซิปป์ เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงเนื้อหา พบว่า นิสิตปัจจุบัน ศิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านบริบทโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.41) ด้านปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.42) ด้านกระบวนการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.68, S.D. = 0.44) และด้านผลลัพธ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.70, S.D. = 0.39) และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนหลักการทางวิชาชีพ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยการปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สักส่วนของแต่ละหมวดวิชา รายวิชาแต่ละหมวด รวมทั้งหลักสูตรกำหนดเนื้อหา รายวิชาตรงกับความต้องการทางวิชาชีพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม ในยุคปัจจุบันค่อนข้างดี ผู้สอนมีคุณวุฒิ ผลงานทางวิชาการ ประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรเพียงพอ วิธีการจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนในที่ตั้ง การเรียนออนไลน์ การลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติจริง เช่น การเข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการ การจัดทำหลักสูตรให้กับสถานศึกษา การถ่ายทอดความรู้ด้านการสอนให้กับหน่วยงานต่าง ๆ กิจกรรมเพื่อสังคม การบริการวิชาการ หรือการเข้าร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนที่อยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย และฝึกประสบการณ์ระหว่างเรียนให้กับผู้เรียน และการวัด และประเมินผลการเรียนควรมีการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน การเขียนสะท้อนคิด การประเมินตนเอง การประเมินความรู้ และการประเมินผลงาน ทั้งนี้หลักสูตรควรจัดให้มีการทวนสอบในรูปแบบวิธีการที่หลากหลายในทุกภาคเรียน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, CIPP, หลักสูตรและการสอน

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

¹ อาจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, E-mail: watanyou@buu.ac.th, (Corresponding Author)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ อาจารย์ ดร., สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

⁴ อาจารย์ ดร., โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

**An Evaluation of the Doctor Education Program in Curriculum and Instruction
Revised Curriculum Academic Year 2021, Faculty of Education,
Burapha University***

Watanyou Nawises¹

Sirawan Jaradrawiwat² Panpetch Romsye³ Wirote Chompoo⁴

(Received: October 5, 2025; Revised: November 3, 2025; Accepted: November 11, 2025)

Abstract

The objectives of this research were to evaluate the Doctor Education Program in Curriculum and Instruction Revised Curriculum Academic Year 2021, Faculty of Education, Burapha University, based on the CIPP Evaluation Model. The research instruments used questionnaires and interviews, categorized according to the groups of informants. The collected data were analyzed using quantitative and content analysis methods. The participants included current students, alumni, graduate Employers, program administrators, and instructors. The findings revealed that their overall opinions toward the curriculum were at the highest level in all aspects: context ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.41), input ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.42), process ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.44), and product ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.39). Interviews with experts indicated that the curriculum philosophy was consistent with professional principles, responsive to social changes, and could be effectively implemented in practice. Continuous curriculum revision was considered essential. The curriculum structure corresponded with its objectives; the proportion of course categories and course content met professional needs and could be practically applied. Moreover, the curriculum was found to be well-aligned with current educational, economic, and social transformations. The instructors possessed appropriate qualifications, academic competence, and relevant experience for their teaching responsibilities, as well as a sound understanding of the curriculum. It was recommended that instructional methods be diversified incorporating on-campus learning, online learning, and field-based experiences such as participation in academic seminars, curriculum development for educational institutions, knowledge transfer to organizations, community service, academic services, and research assistantships. These experiences would support students living far from the university and enhance their professional learning throughout the program. In terms of assessment and evaluation, it was suggested that the curriculum adopt various assessment approaches such as behavioral assessment, reflective writing, self-assessment, knowledge assessment, and performance evaluation. Additionally, assessment verification. The curriculum should provide verification in various forms and methods in every semester.

Keywords: Curriculum Evaluation, CIPP model, Curriculum and Instruction

* This research was supported by a research grant from the Faculty of Education, Burapha University, Fiscal Year 2024.

¹ Lecturer Dr., Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University, E-mail: watanyou@buu.ac.th, (Corresponding Author)

² Asst. Prof. Dr., Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University

³ Lecturer Dr., Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University

⁴ Lecturer Dr., Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งสภามหาวิทยาลัยบูรพาได้ให้ความเห็นชอบหลักสูตร ในการประชุมครั้งที่ 4/2564 เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2564 โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความกล้าหาญทางจริยธรรม แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำ ในการส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม จริยธรรม ในสังคม 2) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการสอน และระเบียบวิธีการ วิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอน สามารถสร้างนวัตกรรมทางด้านหลักสูตรและการสอนได้ 3) มีทักษะ ทางปัญญาสามารถวางแผน จัดการ และนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปใช้ เพื่อชี้ นำการเปลี่ยนแปลง เน้นแนวทาง ตลอดจนวิเคราะห์คาดการณ์แนวโน้มของการพัฒนาทางด้านหลักสูตรและ การสอนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ รวมทั้งวางแผนและดำเนิน โครงการวิจัยทางด้านหลักสูตรและ การสอนได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ 4) มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นที่ปรึกษาและผู้นำในการแก้ปัญหาสำหรับ ครู อาจารย์บุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) มีทักษะการวิเคราะห์ เชิงตัวเลข มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และการสื่อสารด้านวิชาการ ตลอดจนใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่องานด้านหลักสูตรและการสอน การนำเสนอข้อมูลทางวิชาการ งานวิจัย รวมถึงการเผยแพร่ ผลงานในระดับชาติหรือระดับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) มีวิทยาการจัดการเรียนรู้ มีความ เชี่ยวชาญทางด้านจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ เรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ มีความเชี่ยวชาญในการบูรณาการศาสตร์ต่างๆมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) มีทักษะของวิชาชีพครูและทักษะวิชาชีพ ทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ทักษะการรู้เรื่อง (Literacy Skills) และ ด้านทักษะชีวิต (Life Skills) อย่างมีประสิทธิภาพโดยได้เปิดรับนิสิตเข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2564 และเมื่อได้ดำเนินการใช้หลักสูตรมาได้ระยะหนึ่งแล้วควรมีการประเมินเพื่อพิจารณา ทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรที่อยู่ในศตวรรษที่ 21 ถือว่าอยู่ในยุคที่เกิด นวัตกรรมใหม่และการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมค่อนข้างมาก การเลือกรูปแบบที่ใช้การประเมินหลักสูตร ควรเลือกที่ครอบคลุมในทุกด้าน ซึ่งการใช้ CIPP Model เป็นการประเมินที่ครอบคลุมมิติการประเมิน ช่วยประหยัดเวลาในการประเมินและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพง่ายและสะดวก

จึงเป็นการประเมินที่มีประโยชน์และคุณค่าจะทำให้หลักสูตรมองเห็นถึงแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมิน อีกทั้งเป็นการตรวจสอบว่าเมื่อนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติแล้วนั้น กระบวนการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ (Patphol, 2024, p.239) นอกจากนี้ผู้ใช้หลักสูตรจะประเมินเพื่อตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตร เพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้วยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 ข้อ 8 ที่กล่าวว่า ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และระบบประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเรียนการสอนที่ให้อยู่ในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการประเมินหลักสูตรของหลักสูตรดังกล่าวเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะเกิดผลประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564 ตามรูปแบบซิปป์ (CIPP model) ดังนี้ การประเมินบริบท (Context Evaluation: C) การประเมินปัจจัย (Input Evaluation: I) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) และการประเมินผลลัพธ์ (Product Evaluation: P)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตร (Curriculum)

หลักสูตร (Curriculum) เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากคำในภาษาละตินว่า “race – course” ซึ่งหมายถึงเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งขัน เนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งอนาคต หลักสูตรจึงเป็นมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบสำหรับใช้ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเริ่มต้นจากความต้องการหลักสูตรที่สามารถตอบสนองต่อบริบท (Context) หรือสภาวะแวดล้อม สภาพแวดล้อมที่สำคัญของหลักสูตรประกอบด้วย ความต้องการทางวิชาการ/วิชาชีพ เช่น ความต้องการสืบทอดองค์ความรู้สร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาศาสตร์สาขานั้น เป็นต้น และความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในเชิงการผลิต

การแก้ปัญหาหรือการสร้างความสุขความสะดกแก่นมนุษย์ให้สังคม เป็นต้น หลักสูตรทางการศึกษาส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการ พัฒนาวิชาการ/วิชาชีพ และ ขณะเดียวกันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม หลักสูตรที่ดีจึงควรมีจุดมุ่งหมายที่ตั้งอยู่บนหลัก วิชาการทางการศึกษาของศาสตร์สาขานั้น ที่เหมาะสมทั้งด้านแนวคิดทางปรัชญา จิตวิทยา และสังคมวิทยา ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมหลังจากกำหนดหลักการและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้แล้ว ทำให้มองเห็นทิศทางของหลักสูตรได้ชัดเจน อันจะช่วยในการวางแผน หลักสูตร (Curriculum planning) เกี่ยวกับ โครงสร้างและเนื้อหา การบริหารหลักสูตร แผนการศึกษา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อได้ตัวหลักสูตรและ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารประกอบหลักสูตร คู่มือผู้เรียน คู่มือครู เป็นต้น ลำดับขั้นตอนไปจึงเป็นการ นำหลักสูตร ไปใช้จริง (Curriculum implementation) ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการหลักสูตร การ จัด ชุมติวิชา การ จัดอาจารย์ผู้สอน การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสัมพันธ์กับความถนัด/ ความสนใจของผู้เรียน และใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ในการใช้หลักสูตร (Patphol, 2024)

2. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation)

การประเมินหลักสูตรถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของ หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน ผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียน และผลกระทบต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคมในแต่ละช่วงเวลา (Stufflebeam, 2003, p. 32) นอกจากนี้ ยังมีนักการศึกษาให้แนวคิดของการประเมินหลักสูตร ดังนี้ Good (1945, p. 209) ได้ให้ ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรคือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนภายในขอบข่ายของ การสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของจุดมุ่งหมาย ความสัมพันธ์และ ความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผนการ จัด โครงการต่อเนื่องและการหมุนเวียนของกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น Tyler (1949) ยังได้เสนอแนวคิดการประเมินหลักสูตรที่เน้นความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน และการวัดผล ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการออกแบบและประเมินหลักสูตรในยุคปัจจุบัน Taba (1962, p.310) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนด ไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การประเมินดังกล่าว จะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้ใช้ บริหารและผู้ใช้หลักสูตรสมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์

ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน Scriven (1969) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งในเชิงของประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Stufflebeam et al., 1971, p. 128) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม Ornstein and Hunkins (1988) การประเมินหลักสูตรไม่ควรจำกัดเฉพาะการประเมินผลลัพธ์สุดท้ายเท่านั้น แต่ควรเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวงจรของการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการปรับปรุงแก้ไข

การประเมินหลักสูตรจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการ สามารถรับรู้จุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุงของหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและมีคุณภาพสูงสุดต่อไป

3. การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบชิปปี้ (CIPP model)

Stufflebeam (1971, p. 128) ได้เสนอ โมเดล CIPP สำหรับการประเมินบริบท (Context-C) ปัจจัยเบื้องต้น (Input-I) กระบวนการ (Process-P) และผลผลิต (Product-P) ของหลักสูตร เพื่อช่วยผู้บริหารหลักสูตรในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนหลักสูตร (Planning decision) การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร (Structuring decisions) การนำหลักสูตรไปใช้จริง (Implementing decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวนหลักสูตร (Recycling decisions)

Patphol (2024, pp.239-240) ได้สรุปการจำแนกตามสิ่งที่ถูกประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม แบ่งการประเมินหลักสูตรออกเป็น 4 ประเภท ในรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหา และความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรว่า มีความสอดคล้องเอื้อต่อการจัดทำหลักสูตรหรือไม่ ตลอดจนทรัพยากรและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินการใช้หลักสูตร สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับนโยบายหรือแผนการศึกษาและบริบทหรือสภาพของสังคม

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่าง ๆ ก่อนเริ่มใช้หลักสูตรว่า มีทรัพยากรพร้อมที่จะดำเนินการได้หรือไม่ สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตรสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3) การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร (Process evaluation) เป็นการประเมินระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร โดยมุ่งประเมินกระบวนการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงกระบวนการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) การประเมินผลผลิต หรือผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร (Product evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินการใช้หลักสูตรครบวงจรแล้ว ประกอบด้วย การประเมินผลลัพธ์ (Output evaluation) โดยพิจารณาจากปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของผลผลิตของหลักสูตรทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินการใช้หลักสูตร ปรับปรุง พัฒนา เปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือยกเลิกหลักสูตร

โดยการดำเนินการประเมินตามแนวคิดของสตีฟเฟิลบีมในทั้ง 4 ด้าน สามารถเลือกใช้วิธีดำเนินการดังต่อไปนี้ (Nillapun, 2012)

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context evaluation) ในการประเมินสภาพแวดล้อมนี้ ผู้ประเมินอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้

1.1) การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด (Conceptual analysis)

1.2) การทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ (Empirical studies)

1.3) การอาศัยทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการวางแผนหรือกำหนดจุดมุ่งหมาย (Planning decisions)

2) การประเมินตัวป้อน (Inputs evaluation) อาจทำได้โดย

2.1) ศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ

2.2) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีเสนอผลการวิจัยไว้แล้ว

2.3) ศึกษาจากคำปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญ

2.4) ทำการวิจัยเชิงทดลองเป็นการนำร่อง

3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) มีด้วยกันหลายวิธี เช่น

3.1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมปฏิบัติ

3.2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

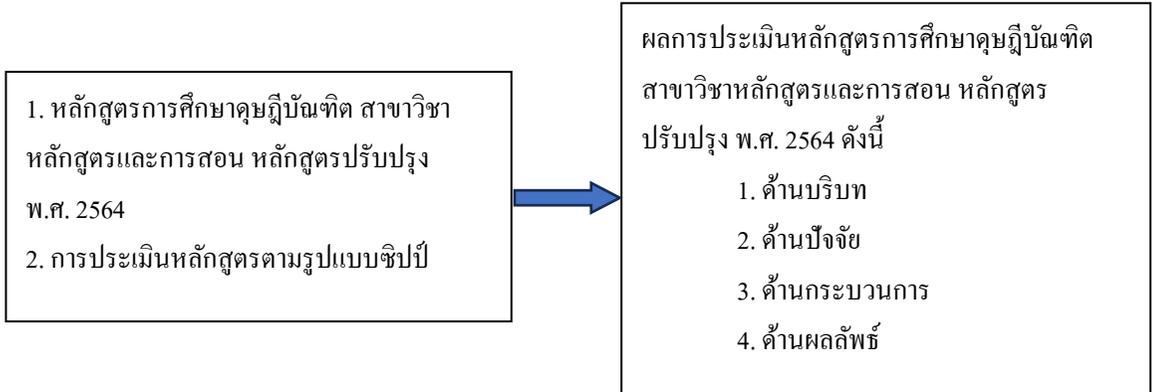
3.3) การสัมภาษณ์

3.4) การใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า

3.5) การเขียนรายงานประเภทปลายเปิด

4) การประเมินผลผลิต (Products evaluation) จะให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่า จะเก็บรักษาไว้เลิกใช้ หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ (Recycling decisions)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564 โดยมีลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดในการประเมินหลักสูตร
2. การกำหนดแนวคิดในการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบซิปป์
3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตปัจจุบัน ศิษย์เก่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตปัจจุบัน 3 คน ศิษย์เก่า 20 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน 10 คน ผู้ใช้บัณฑิต 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา 2 คน กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนิสิตปัจจุบันและศิษย์เก่า เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ตามลำดับ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

2) แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ตามลำดับ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของคุณวุฒิบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

3) แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้ใช้นิตหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ตามลำดับ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของคุณวุฒิบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

4) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการถึงภาพรวมของแนวโน้ม นโยบาย ความต้องการ การบริหารงาน/การดำเนินการ และคุณลักษณะบัณฑิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นิสิตปัจจุบัน และศิษย์เก่า ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์โดยนำลิงก์แบบสอบถามให้กับนิสิตปัจจุบัน และศิษย์เก่า ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์โดยนำลิงก์แบบสอบถามให้กับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิต ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์โดยนำลิงก์แบบสอบถามให้กับผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา นัดหมายเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงเนื้อหา ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจะทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้กับผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาสรุปในรูปแบบการบรรยาย และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยวิธีอุปนัย โดยเขียนบรรยายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การประเมินตามรูปแบบซิปป์ 4 ด้าน รายละเอียดแยกด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D. = 0.42) ในกลุ่มศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ($\bar{X}=4.53$, S.D. = 0.55, $\bar{X}=4.40$, S.D. = 0.55)
2. ด้านปัจจัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.44) ในกลุ่มศิษย์เก่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$, S.D. = 0.56)
3. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D. = 0.46) ในกลุ่มศิษย์เก่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.44)
4. ด้านผลลัพธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, S.D. = 0.42) ในกลุ่มอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, S.D. = 0.75) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของคุณวุฒิบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ซึ่งตอบแบบสอบถามโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D. = 0.60)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานของคุณวุฒิบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ซึ่งตอบแบบสอบถามโดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน และผู้ใช้บัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D. = 0.62) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา พบว่า ปรัชญาของหลักสูตรสอดคล้องกับแผนหลักการทางวิชาชีพ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยการปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สัดส่วนของแต่ละหมวดวิชา รายวิชาแต่ละหมวด รวมทั้งหลักสูตรกำหนดเนื้อหา รายวิชา ตรงกับความต้องการทางวิชาชีพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมในยุคปัจจุบันค่อนข้างดี ผู้สอนมีคุณวุฒิ ความสามารถทางวิชาการ ประสบการณ์เหมาะสมกับรายวิชาที่สอน มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรเพียงพอ วิธีการจัดการเรียนการสอน ควรจัดให้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนในที่ตั้ง การเรียนออนไลน์ การลงพื้นที่เพื่อปฏิบัติจริง เช่น การเข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการ การจัดทำหลักสูตรให้กับสถานศึกษา การถ่ายทอดความรู้ด้านการสอนให้กับหน่วยงานต่าง ๆ กิจกรรมเพื่อสังคม การบริการวิชาการ หรือการเข้าร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนที่อยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย และฝึกประสบการณ์ระหว่างเรียนให้กับผู้เรียน และการวัด และประเมินผลการเรียนควรมีการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน การเขียนสะท้อน การประเมินตนเอง การประเมินความรู้ และการประเมินผลงาน ทั้งนี้หลักสูตรควรจัดให้มีการทวนสอบในทุกภาคเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) หลักสูตรมีศึกษาความจำเป็น เหตุผล และความสอดคล้องของหลักสูตรกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาชาติ ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย และมาตรฐานคุณวุฒิระดับคุณวุฒิบัณฑิต (TQF) วิเคราะห์ความต้องการกำลังคนด้านหลักสูตรและการสอน ทั้งภาครัฐและเอกชน ความชัดเจนของปรัชญา เป้าหมาย และผลลัพธ์การเรียนรู้ (PLOs) และมีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของศาสตร์ด้านหลักสูตรและการสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ Rhode Island Department of Education (2021) ที่ระบุว่าองค์ประกอบของหลักสูตร คือวิธีการที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการทำความเข้าใจและประยุกต์ใช้เนื้อหาและทักษะ ซึ่งวิธีการจะมีความแตกต่างกันเพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ความต้องการของงาน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเช่นเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่าหลักสูตรฯ ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีการพัฒนาตนเอง ผู้สำเร็จการศึกษามีความเข้าใจต่อสังคม มีความรู้และทักษะเพิ่มมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กรได้เป็นอย่างดี

2. การประเมินด้านปัจจัย (Input Evaluation) เพื่อตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรและรองรับการจัดการศึกษา ความครบถ้วนของรายวิชา การกระจายหน่วยกิต และความเชื่อมโยงระหว่างหมวดวิชา อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรและการสอน และสัดส่วนอาจารย์ต่อจำนวนนิสิตที่เหมาะสม ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ฐานข้อมูลออนไลน์ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพียงพอและเหมาะสม งบประมาณเพียงพอ และความยืดหยุ่นของการสนับสนุนเพื่อพัฒนานิสิตเกณฑ์การคัดเลือกเข้ามีความเหมาะสมของคุณสมบัติผู้สมัครและกระบวนการรับเข้า

3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) มีเป้าหมายเพื่อประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมีความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้กับวิธีสอน มีการใช้ Active Learning และการบูรณาการเทคโนโลยี ส่งเสริมความร่วมมือกับศิษย์เก่า หน่วยงานวิชาชีพ และเครือข่ายวิจัย และสนับสนุนการสัมมนา การตีพิมพ์ผลงานวิจัย การเข้าร่วมประชุมวิชาการของนิสิตอย่างต่อเนื่อง

4. การประเมินด้านผลลัพธ์ (Product Evaluation) เพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของหลักสูตรต่อผู้เรียนและสังคมคุณภาพของบัณฑิตที่จบไปมีความรู้ ความสามารถด้านการวิจัย ความเชี่ยวชาญวิชาชีพ และทักษะในศตวรรษที่ 21 มีการสร้างเครือข่ายวิชาการ การยกระดับมาตรฐานการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน นำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาองค์กร สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายวิจัยต่างประเทศเพื่อยกระดับมาตรฐานสากล
2. เพิ่มทุนสนับสนุนนิติตเพื่อตีพิมพ์ผลงานในระดับนานาชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการติดตามบัณฑิตหลังสำเร็จการศึกษา เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ระยะยาวของหลักสูตร และจัดทำทำเนียบศิษย์เก่าเพื่อเป็นเครือข่ายทางวิชาการต่อไป
2. ควรทำการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ศิษย์เก่าและนิติตปัจจุบัน เพื่อจัดบริการสนองความต้องการทั้งนิติตที่กำลังเรียนรายวิชา (Course Work) และนิติตกำลังทำวิทยานิพนธ์ (Dissertation) เพื่อช่วยเหลือสนับสนุน การแก้ไข ปัญหา/อุปสรรคของผู้เรียนเพื่อการบรรลุประสิทธิผลของหลักสูตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Good, C. V. (1945). *Dictionary of Education*. New York: McGraw Hill Book Company, Inc.
- Nilapun, M. (2012). The Evaluation of Master of Education Program in Curriculum and Supervision Faculty of Education Silpakorn University. *Silpakorn Educational Research Journal*, 4(2), 25-40. (In Thai).
- Ornstein, A. C. and Hunkins, F. P. (1988). *Curriculum: Foundations, principles, and issues*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Patphol, M. (2024). *Curriculum Evaluation for Learning and Development*. (5th ed.). Bangkok: Charansanitwong Printing Co., Ltd. (In Thai).
- Rhode Island Department of Education. (2021). *Curriculum Definition*. Retrieved June 19, 2024, from <https://ride.ri.gov/instruction-assessment/curriculum/curriculum-used-rhode-island>
- Scriven, M. S. (1969). *The Methodology of Evaluation: In Perspectives of Curriculum Evaluation*. Chicago: Rand McNally.
- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP Model for Evaluation. In *International Handbook of Educational Evaluation*, Part I. Dordrecht: Springer.
- Stufflebeam, D. L., Foley, W. J., Gephart, W. J., Guba, E. G., Hammond, R. L., Merriman, H. O., et al. (1971). *Educational evaluation and decision-making*. Itasca, Illinois: Peacock.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World In.

Tyler, R. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. New York: Harcourt Brace.
